



# PlastLIFE Murrosareena - Muovien uudelleenkäytön innovatiivisten ratkaisujen yhteiskehittäminen

Uudelleenkäytön pyöreä pöytä 3.10.2024  
Hanna Salmenperä



## LIFE21-IPE-FI-PlastLIFE

PlastLIFE-hanke saa EU:n LIFE-ohjelmasta rahoitusta, jolla hankkeen materiaalit on tuotettu. Materiaalien sisältö edustaa ainoastaan hankkeen omia näkemyksiä, joista CINEA/Euroopan komissio ei ole vastuussa.



| [plastlife.fi](http://plastlife.fi) | [#plastlife](https://twitter.com/plastlife) |

# Mitä muovien uudelleenkäyttö on?

Uudelleenkäyttö = Tuotteen tai sen osan käyttämistä uudelleen sen alkuperäisessä tarkoituksessa.

PlastLIFE murrosareena: **Muovien uudelleenkäyttö** > muovisten ja muovia sisältävien tuotteiden uudelleenkäyttö sekä kertakäyttöisten muovisten kuluttaja- ja kuljetuspakkausten korvaaminen uudelleenkäytöllä

Pakkausten osalta uudelleenkäyttö voi tarkoittaa uudelleenkäytettäviä, palautettavia kuluttaja- ja kuljetuspakkauksia tai tuotepakkausten **uudelleentäyttöä**



KUVA: STOCK.ADOBE.COM

# Uudelleenkäytön tilanne 2024

Määritelmällisesti epävarmuutta

Kannusteet uudelleenkäyttöön yleisesti heikot

- Pakkaukset: PPWR ajurina
- Käyttötavarat: Ekosuunnitteluasetus ja taloudellisuus

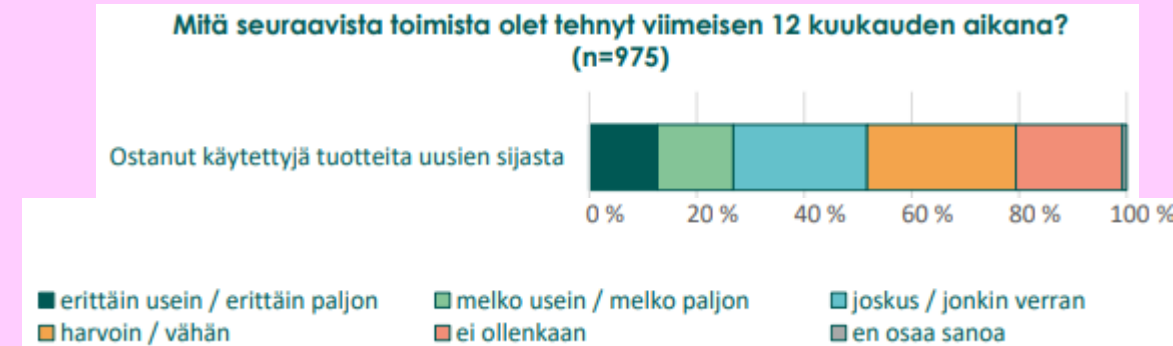
Kuluttajat avainasemassa – asenteet?

Liiketoimintamallit vielä alkutaipaleella – mittakaavahaasteet ja kannattavuus, vertaiskauppa toimii vain osittain (laadukkaat tuotteet vs huonolaatuinen tavara)

Järjestelmien pelisäännöt ja toimijakenttä, infra puuttuu

Tiedon puutteet (vastuut, hygienia, vaaralliset aineet, ympäristökestävyys)

Uudelleenkäytön määrien seuranta alkuvaiheessa



Lähde: Kiertotalousbarometrit 2023 : Kiertotalous suomalaisten arjessa ja yritysten toiminnassa



plastlife.fi

#plastlife



| plastlife.fi | #plastlife |



# PlastLIFE Murrosareenan tavoitteet

- Jäsentää ymmärrystä uudelleenkäytön mahdollisuuksista ja rajouksista. Tunnistaa kehityskohteita ja toimenpiteitä keskipitkälle aikavälille.
- Antaa alkusysäystä uudelleenkäytön kokeiluille
- Verkostoitua ja vaihtaa tietoa.
- Muodostaa keskeiset viestit muovien uudelleenkäytöstä!
- Toimeenpanna muovitiekarttaa ja palvella sen päivitystä 2025

# Mikä murrosareena?



- Murrosareena on yhteiskehittämisen menetelmä<sup>1</sup>, jossa sidosryhmien kanssa yhdessä luodaan tarkasteltavaan ilmiöön keskipitkän aikavälin tavoite ja siihen tähtääviä muutospolkuja toimenpiteineen
  - Kysymys: Mitä yhteiskunnassa pitää tapahtua että muutos käynnistyy?  
Kuka vastaa toimista?
- Osallistajat: Monipuolinen eri näkökulmista katsovien asiantuntijoiden joukko
- Menetelmää on Suomessa käytetty aikaisemmin mm. energiapolitiikan arviointiin.

<sup>1</sup> <https://research.aalto.fi/fi/publications/murrosareenan-muutospolkuty%C3%B6kalu>

# Uudelleenkäyttö osana kiertotaloutta – kolme muoviteemaa



Kuluttajapakkaukset



Kuljetuspakkaukset



Käyttötavarat

**Systeminen muutos, jossa muovien kertakäyttö ja liikakulutus on vähentynyt uudelleenkäytöllä vuoteen 2045 mennessä.**

# Prosessi ja aikataulu

Murrosareenavalmistelut 23-24

Neljän työpajan sarja

1. Työpaja 19.3 / Menetelmän esittely, muutostavoitteiden muodostaminen, käynnistetään muutospolkujen muodostaminen
2. Työpaja 17.4. / Muutospolkujen muodostaminen: luodaan muutosaskeleet ja priorisoidaan ne, muodostetaan tärkeimmiksi valittujen askeleiden muutostekijöitä, tunnistetaan samalla keskeistä huomiota vaativia toimia, epävarmuustekijöitä ja lisätiedon tarpeita, muutosaskelten ja muutostekijöiden välisiä kytkentöjä
3. Työpaja 14.5. / Työstetään edelleen muutospolkuja
4. Työpaja 13.6. / Tulosten täydentäminen

Loppuraportti ja viestintä syksy 2024

# Alustavat tulokset





# Tavoite vuoteen 2045 kuluttajapakkauskset:

"Kuluttajapakkausten uudelleenkäyttö on tullut kertakäytön rinnalle vahvana järjestelmänä, joka on helppo, turvallinen, liiketoiminnallisesti kannattava ja keskittyy ympäristöhyödyiltään merkittävimpiin käyttökohteisiin."

# Kuluttajapakkaukset 2024-2030

- **Vuoropuhelu ja yhteisymmärrys uudelleenkäytön edistämisestä ja suunnasta**
  - Vuoropuhelu - mitä uudelleenkäytön hyötyjä ja haittoja ollaan hyväksymässä
  - Uudelleenkäyttöpolitiikan jatkuvuus
  - EUn elin uudelleenkäytön edistämiseen + kansallinen vastaava (esim. RENETin yhteyteen)
  - **Haasteena:** investoinnit kartonkia valmistaviin laitoksiin, juomapakkausten kierrätyksen investoinnit
- **Uudelleenkäytön ympäristöhyötyjä tutkitaan ja menetelmiä kehitetään**
  - Tarvitaan tapauskohtaisia tarkasteluja, lähtödataa, yhteistyötä tutkimuksessa
- **Sääntely ja hallinnon käytännöt tukevat kehitystä**
  - Ajurina Pakkausjäteasetus ja täsmentyvät tavoitteet
  - Taloudellisten kannustimien käyttöönoton mahdollisuudet (verotus, yritystuet, tuottajavastuun ekomoduloidut maksut)
  - Seurannan ja raportoinnin kehittäminen
  - **Haasteena:** Pakkausjäteasetuksen kunnianhimmottomuus
- **Kuluttajien tietoisuus ja halu kokeilla kasvaa**
  - Kampanjat, kokeilut uusista pakkauksista ja järjestelmistä
- **Järjestelmän rakentuminen edellyttää tutkimusta ja kehitystä**
  - Rahoituksen suuntaaminen
  - Uudet teknologiat, järjestelmät, materiaalit
  - Konseptit eri toimialoille ja julkisille toimijoille
  - Julkisten hankintojen kriteerit ja ohjeistukset

# Kuluttajapakkaukset 2030-2040

- **Uudelleenkäytettäville pakkauksille luodaan EU-standardit**
  - Vahva yhteistyö ja asiantuntijoiden kannustus standardisointityöhön osallistumiseen
- **Muodostuu eri toimijoiden uudelleenkäytettävien pakkausten palautusjärjestelmä**
  - Järjestelmän muodostuminen edellyttää erilaisia **kannustimia**: julkiset hankinnat, kertakäytön maksullisuus –konseptit, investointituet, Kiertotalouden Green deal, uudelleenkäytön merkinnät pakkauksissa, kieltä käyttää kertakäyttöastioita tilaisuuksissa
  - Palpa-järjestelmän laajentuminen muille sopiville pakkauksille
  - Mallia muista maista, kokeiluista oppiminen
  - **Haasteena**: yritysten sitouttaminen järjestelmään (viestintä), murrosvaiheessa muutos edellyttää yrityksiltä sopeutumista ja resursseja (tilat, pesut, logistiikka)
- **Toimiva uudelleentäyttöjärjestelmä**
  - Kertakäyttöveron käyttöönotto (epävarmuus!)
  - Valmistajan/myyjän ja kuluttajan vastuunrajat, hygieniaohteistusta kauppoille
  - Kuluttajien neuvonta
- **Kuluttajat ottaneet uudelleenkäytettävät pakkaukset osaksi arkeaan, kaupungeissa palauttaminen näkyy kaavoituksessa**
  - Pakkausten uudelleenkäytöstä kuluttajalle lisäarvoa: taloudellisuus, helppous, ympäristöhyödyt, sopivuus, sosiaalinen yhdenvertaisuus

# Kuluttajapakkaukset 2040 - 2045

- **Korkea palautusaste ja optimoitu järjestelmä > Riittävä volyymi ja skaalaus tuo mittakaavahyötyjä**
  - Määrällisiä tavoitteita uudelleenkäytölle (EU ja kansallinen taso)
  - Tieto pakkausten uudelleenkäytön määristä on luotettavaa ja läpinäkyvää
  - **Haasteena:** jääkö pakkausten palautumisaste pienemmäksi, jos ei koko EUn laajuinen järjestelmä?
- **Kuluttamisen ja pakkaamisen kulttuuri on muuttunut**
  - Tietyissä tuoteryhmissä, jos haluaa ostaa pakkauksensa kertakäyttöisessä pakkauksessa, joutuu erikseen pyytämään (ja maksamaan siitä)
  - Uudet kulutus- ja pakkauskäytännöt (yhteiskeittiöt yms)

# Tavoite vuoteen 2040 kuljetuspakkaukset:

**”Kertakäyttöisten muovisten kuljetuspakkausten vähentäminen uudelleenkäytöllä 70 % vuoteen 2040 mennessä.” (Tavoitteen asettelussa huomioitiin meneillään oleva EU:n pakkaus- ja pakkausjäteasetuksen uudistus)**



# Kuljetuspakkaukset 2024-2030

*Tarvitaan laajaa yhteistyötä pakkaamisen ja kuljetuspakkausten tilannekuvan kirkastamiseksi.*

- Kertakäyttöisten kuljetuspakkausten määrä ja laatu, määritelmät, uudelleenkäytön kustannukset vs. kertakäyttö, tietotaidon ja parhaiden käytäntöjen jakaminen, pilotoitava ensisijaiset toimet

*Tarvitaan **toimivat kannustimet** uudelleenkäyttöä kehittäville yrityksille sekä uudelleenkäyttöä tukeva sääntely.*

- Taloudellinen ohjaus, kilpailu- ja kuluttajaviraston on uudistettava kilpailusääntelyn tulkintoja mahdollistamaan uudelleenkäytön edistämisen vaatimaa yhteistyötä ja –kehitystä

*Tarvitaan **koulutusta eri koulutusasteille** sekä viestintää ja lisäkoulutusta toiminnanharjoittajille uudelleenkäytön mahdollisuuksista.*

*Uudelleenkäytettävien kuljetuspakkausten TKI-toiminnalle ja pilotoinnille on saatava **rahoitusta**. Tarvitaan uusi rahoitusinstrumentti, joka asettaa uudelleenkäytön etusijalle.*

***Konseptikehitystä** on tehtävä pakkauksille, logistiikalle, pesujärjestelmille, ansaintalogistiikoille, sekä kierrätykseen EoL-vaiheeseen.*

*Tarvitaan **välitarkastelu**, onko suunta ja ratkaisut alkuperäisen tavoitteen mukaisia.*



# Kuljetuspakkaukset 2030-2040

*Tarvitaan **EU-tasoisia standardoituja** pakkauksia ja malleja, joiden avulla uudelleenkäytettävien kuljetuspakkauksien käyttö Suomessa valtavirtaistuu.*

*Ratkaisut kuluttajapakkauksien osalta vaikuttavat kuljetuspakkauksiin.*

*Tarvitaan **investointeja uusiin tiloihin** tai vanhojen tilojen muokkaamiseen uusiin tarpeisiin.*

- Uusia toimijoita tarjoamaan palveluja, hankintakriteerien on mahdollistettava uudelleenkäyttö-vaihtoehdot.

*Kiertotalouden vaikutusarviointia ja uudelleenkäytön laskentaperusteita kehitettävä*

- Uudelleenkäytön vaikutukset kierrätysasteen tavoitteiden saavuttamiseen huomioitava
- Vuonna 2040 uudelleenkäyttö merkityksellisempää kuin kierrätys

# Tavoite vuoteen 2045 kotitalouksien käyttötavarat:

”Vuonna 2045 Suomessa on monimuotoinen osaamiseen ja tietoon perustuva muovisten käyttötavaroiden uudelleenkäytön ekosysteemi. Tavarat suunnitellaan uudelleenkäytettäväksi ja jätteeksi ei päädy uudelleenkäyttökelpoista tavaraa. Uudelleenkäyttö on laajasti hyväksytty, ensisijainen ja vakiintunut tapa hankkia tuote.”

# Kotitalouksien käyttötavarat: Kulttuurin muutos 2024

- *Uudelleenkäyttö on kansalaisille **kiinnostavaa**.*  
Tarvitaan kannusteita, joilla saadaan suurempi joukko mukaan
- *Uudelleenkäytettävät tuotteet ja palvelut ovat **helposti löydettävissä**.*  
Tarvitaan digipalveluja ja -alustoja
- *Muovituotteiden **huolto- ja korjauspalvelut laajenevat**.*  
Tarvitaan lisää osaamista ja tukea korjaamiseen ja korjauttamiseen (mm. korjaussetelit, TKI-tuet, vakuutus tuotteet, koulutus)
- ***Hajautettu järjestelmä** (vertaiskauppa, uudelleenkäyttöön toimittaminen) tehostuu.*  
Tarvitaan viestintää ja kasvatusta sekä rahoitusta tukemaan nouto-, järjestely-, toimitus-, hinnoittelu- yms. palveluiden kannattavuutta. Harkittava myös tuottajavastuusäntelyä ja jätteen hinnan nostamista.  
**Haasteet:** vertaiskaupasta ei verotuloja valtiolle, tavaroiden huono jälleenmyyntihinta, dumppaamisen riski, jos jätteen hintaa nostetaan.

# Kotitalouksien käyttötavarat: Kulttuurin muutos 2030

- *Uudelleenkäytölle asetetaan **sitovat tavoitteet**.*  
Tarvitaan tietoa uudelleenkäytön kokonaiskestävyydestä.  
**Haasteet:** lisääkö uudelleenkäyttö kulutusta, tunnistetaanko riittävästi sosiaaliset hyödyt ja haitat, tuleeko kaiken uudelleenkäytön edistää talouskasvua?
- *Kuluttajien ja kansalaisten **asennemuutos**: ei ole enää hienoa ostaa uutta ja suositaan käytettyä.*  
Edelläkävijät suosivat jo nyt – tarvitaan voimakkaita toimia esim. kertakäyttökulttuurin ja mainonnan sääntelyä, kalliimpaa hinta jätteelle. Tarvitaan myös tarkempaa tietoa uudelleenkäytön suosiosta ja kestävydestä.  
**Haasteet:** voidaanko kuluttajien vaihtelunhalua, halua ostaa uutta ja tarvetta omistaa vähentää?



# Kotitalouksien käyttötavarat: Ekosysteemin rakentuminen 2024

- *Tuotteiden **suunnittelu** mahdollistaa uudelleenkäytön.*  
Tarvitaan: Laadukkaiden tuotteiden suunnitteluun tulee kannustaa ja velvoittaa veroilla, standardeilla ja sääntelyllä
- *Käytettyjen tuotteiden **laatu ja turvallisuus** varmennetaan.*  
Tarvitaan: Oppaita tai listoja kielletyistä ja sallituista tuotteista.  
Tuotevastuuseen ja kuluttajasuojaan liittyvää lainsäädäntöä on muutettava niin, että ne mahdollistavat laajamittaisen uudelleenkäytön.

# Kotitalouksien käyttötavarat: Ekosysteemin rakentuminen 2030

- *Uudelleenkäytölle asetetaan **sitovat tavoitteet**.*  
Tarvitaan EU-tason tavoitteet, mahdollisesti tuoteryhmä- ja toimijakohtaisesti. Tueksi tarvitaan selvityksiä hyvästä tavoitetasosta, tärkeimmistä tuoteryhmistä ja vaikutuksista.
- *Uudelleenkäyttö muuttuu **teollisen mittakaavan** toiminnaksi (automatisaatio ja koneellistuminen). **Jätteen** ei päädy uudelleenkäyttökelpoista tavaraa.*  
Tarvitaan investointeja, teknologiaa ja logistiikkaa.  
**Haasteet:** rahoitus, kannattavuus, tavoitteet edistävät uudelleenkäytön sijaan kierrättämistä
- *Uudelleenkäyttö on laajasti mukana ja vetovoimatekijä **kaupan valtavrassa***  
(uudelleenkäyttöosastot kauppoihin).  
Tarvitaan edelläkävijöitä, kokeiluita, tuotevastuun tarkistamista ja kannustimia (esim. alhaisempi alv-kanta, TKI-tuet kaupanalalle). **Haasteet:** kannattavuus, pieni mittaluokka, hygienia, imago- ja tuotevastuuongelmat, yritystukien kohdistuminen vientipotentialiin
- *Uudelleenkäyttö on **liiketoiminnan valtavirtaa**.* Voittoa tavoittelemattomat toimijat ja (pienet) edelläkävijät jo nyt mukana.  
**Haasteet:** kulutuksen täytyy muuttua että kauppa ja liiketoiminta kannattaa, jatkuvan kasvun problematiikka

# Kiitos!

Hanna Salmenperä [hanna.salmenperä@syke.fi](mailto:hanna.salmenperä@syke.fi)



## LIFE21-IPE-FI-PlastLIFE

PlastLIFE-hanke saa EU:n LIFE-ohjelmasta rahoitusta, jolla hankkeen materiaalit on tuotettu. Materiaalien sisältö edustaa ainoastaan hankkeen omia näkemyksiä, joista CINEA/Euroopan komissio ei ole vastuussa.



| [plastlife.fi](http://plastlife.fi) | [#plastlife](https://twitter.com/plastlife) |